

Motion till riksdagen

1988/89:Ju235

av Björn Körlof (m)

Ersättning för hjälp åt polisen

En person som ingriper för att hjälpa polisen vid dess tjänsteutövning eller som ingriper för att hjälpa en annan person som utsätts för brottsliga angrepp behandlas i nuvarande lagstiftning synnerligen snålt.

Får dessutom den hjälpande personen i samband med ingripandet skador, upplevs ofta rättsordningens möjligheter att erbjuda ersättning som nästan omöjliga och i vart fall som oerhört byråkratiska, långdragna och snåla.

I ett samhälle med starkt stegrad brottslighet löper allt fler människor risk för att utsättas för brott. Det är uppenbart att brottsbekämpningen inte ensidigt kan bygga på att den statliga polisen i alla lägen finns tillgänglig när ett brott begås.

Samhällsbekämpningen av brott måste därför med nödvändighet bygga på att ansvarsmedvetna, vakna och modiga medborgare rapporterar brott till polisen, ingriper för att hjälpa polisen i dess många gånger svåra arbete och rådigt ingriper för att hjälpa medmänniskor som utsätts för brott.

Bakom ett sådant tänkande ligger två självklara etiska värden utan vilka inte samhället kan överleva. Den första är att bistå en medmänniska som utsätts för våld eller andra rättskränkningar. Den andra är att upprätthålla rättstanken och rättsordningen i ett demokratiskt samhälle.

Säkert omfattas dessa värderingar av de allra flesta människor i vårt land, men villigheten att faktiskt ingripa har under lång tid undergrävt. De exakta orsakerna härtill är väl inte helt klarlagda, men några påtagliga förhållanden bör nämnas.

Brottsligheten i sig har förgrovats och inrymmer numera oftare än tillförne våld eller risk för våld inte sällan heller med inslag av mycket otäcka vapen eller tillhygen. Att ingripa mot sådana brottslingar inrymmer därför otvetydigt allvarliga risker. Det är heller inte rimligt att kräva att obeväpnade, otränade människor skall ingripa mot beväpnade desperata våldsverkare. Flertalet människor undviker därför eller flyr från sådana situationer.

Denna utveckling måste brytas. Det viktigaste är att hela samhället och staten kraftigt stöder både ekonomiskt och på andra sätt dem, som trots påtagliga risker söker avvärja eller förhindra brottsliga angrepp på person eller egendom.

En annan faktor är att flertalet människor har uppfattningen, och med stor rätt, att stödet från omgivningen, samhället och staten alls inte motsvarar riskerna eller uppoffringen man löper vid ett ingripande.

Detta stöd bör inrymma flera element. Även om generöst tilltaget ekonomiskt stöd är viktigt är polisens, andra myndigheters, massmedias och om-

givningens emotionella stöd avgörande för att bygga upp känslan av att en etisk viktig och hedrande gärning har gjorts.

Från rättslig utgångspunkt inrymmer detta tredjemansingripande vissa problem. En viktig rättslig fråga är t.ex. om nödvärnsrätten skall utvidgas eller om det s.k. envarsgripandet kan, med vissa modifikationer, inrymma de här beskrivna situationerna. Detta måste självfallet övervägas noggrannare än vad som är möjligt i en motion.

Också skadeståndsrättsliga och rättshjälpsfrågor måste ingå i dessa överväganden. Även polisens möjligheter att inom sitt myndighetsområde, genom t.ex. en fond, snabbt kunna utdela gratifikationer bör övervägas.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att en utredning snabbt tillsätts för att överväga de rättsliga, ekonomiska och andra aspekter som kan finnas för att kraftigt stödja dem som ingriper för att hjälpa polisen eller på annat sätt söker förhindra eller avvärja brott.

Stockholm den 25 januari 1989

Björn Körlof (m)